

Већ неколико година из седишта ЕУ се српским, бошњачким и хрватским политичарима у БиХ шаље порука да је потребно да БиХ пређе из „дејтонске“ у „бриселску“ фазу уколико жели брже да се креће ка чланству у ЕУ. Али, иза овог поређења по називу не стоји ништа што би барем приближно могло да замени Дејтонски споразум на којем почива послератна БиХ. Истина, из Брисела се најављује стратешки план ЕУ за БиХ, али, судећи по ономе што је до сада процурело у јавност преко „неименованих дипломата“ у Бриселу, тај план неће садржавати много више од уобичајених фраза о усвајању стандарда законодавства ЕУ. То понекад подсећа на ону чувену формулу „стандарди пре статуса“ која је након неколико година „примене“ резултовала признањем једнострано проглашеног отцепљењења Косова и Метохије.

Преко политичке кризе до стандарда ЕУ ?!

У случају БиХ, тешко да ће неко из ЕУ у наредних неколико година прихватити да Срби у РС и Хрвати у три своја већинска кантона у Федерацији БиХ више не желе да живе у једној држави са Бошњацима из преосталих седам федералних кантона. Није, међутим, ништа мање вероватно ни да ће се формула „стандарди пре статуса“ моћи ефективно примењивати док не буде решен статус Хрвата у ФБиХ.

На то веома јасно упућује горућа политичка криза у том ентитету. Ситуација у којој ће федерална влада СДП-а БиХ и СДА, у којој нема два ХДЗ-а, деловати поред три кантоналне владе које ће водити она два ХДЗ-а – тешко да ће се моћи назвати стабилном, а још мање ће тако изгледати ¹. Тим пре што није добила пуни легитимитет Хрвата, уставност јој је остала упитна, а испитивање законитости тако формиране владе пред Судом БиХ спречио је, буквално, својим налогом високи представник у БиХ Валентин Инцко.

Зато неће бити чудно уколико будуће три кантоналне владе под контролом ХДЗ-ова – а кантони у ФБиХ имају добар део надлежности – свој новац буду чували подаље од ентитетске касе, гледајући истовремено да због сваке марке за коју већински

“Бриселска” БиХ – сизифовски посао ЕУ

Пише: Слободан Дурмановић
петак, 01 април 2011 08:58

хрватски кантони буду евентуално закинути оптуже владу СДП-а и СДА за поновну „мајоризацију Хрвата“. Влада ФБиХ могла би наићи на кочнице и у Дому народа Парламента ФБиХ, јер тек када буде попуњен Дом народа делегатима из три кантона у којима два ХДЗ-а имају већину – биће јасно шта све ХДЗ-ови могу блокирати од владиних предлога упућених парламенту.

Политичка криза, чије обресе је још увек тешко спознати, неће се, међутим, зауставити само у Федерацији БиХ. Елем, тек пошто буде конституисан Дом народа парламента ФБиХ, моћи ће да буде конституисан и Дом народа Парламентарне скупштине БиХ, односно клубови Бошњака и Хрвата чији се делегати бирају у ФБиХ. Уколико два ХДЗ-а „освоје“ већину од седам делегатских хрватских места у Парламентарној скупштини БиХ, а позиције водећих српских, бошњачких и хрватских странака остану једнако удаљене као до сада – велико је питање како ће се уопште конституисати извршна власт на нивоу БиХ. Јер, СНСД Милорада Додика и СДС захтевају да Србима припадне место министра спољних послова БиХ и још три министарства, а да ХДЗ-ови дају председавајућег Савета министара БиХ и попуне квоту осталих министарстава која припадају Хрватима. СДП и СДА би можда и пристали да Србима дају оно што траже, али не и да испуне све захтеве два ХДЗ-а. Међутим, СНСД и СДС су сада учврстили политичко савезништво са два ХДЗ-а уочи преговора о подели извршне власти на нивоу БиХ, тиме повећавајући улог у предстојећој игри наспрам водећих бошњачких партија ².

Са тим улогом, водећи српски и хрватски политичари ће покушати да приволе мање бошњачке партије (Савез за бољу будућност БиХ и Силајичићеву Странку за БиХ) да са њима формирају Савет министара БиХ, али о томе би могло да се разговара једино ако два ХДЗ-а обезбеде већину својих делегата у хрватском клубу у Дому народа Парламентарне скупштине БиХ. И обрнуто: ако у тај клуб некако изабере већину „својих“ Хрвата, СДП и СДА ће увећати свој улог у подели места у Савету министара БиХ. Тако би, у ствари, могли заобићи два ХДЗ-а, а СНСД и СДС би се нашли у ситуацији да иду у математички савез са СДП-ом и СДА и њихових малим хрватским савезницима, „правашима“ и Народном странком „Радам за бољитак“.

Ова варијанта расплета има подршку америчких дипломата, како је то гласно приметио и вођа ХДЗ-а БиХ Драган Човић ³. а ни ЕУ се, како сада ствари стоје, не би упињала да таква расплет поквари. Али, било која од две могуће варијанте неће олакшати посао бриселским чиновницима. Савет министара БиХ без подршке два ХДЗ-а биће мета оштрих критика водећих хрватских странака приликом сваког покушаја да у Парламенту БиХ буде изгласан било који „европски“ закон, с образложењем да нема легитимитет Хрвата све док га не прихвате ХДЗ-ови који представљају њихову већинску вољу у БиХ. Још више компликација настаће приликом преговора о спровођењу одлуке „Сејдић, Финци“ – што је један од три услова за кандидатски статус БиХ за чланство у ЕУ – односно разговора о изменама Устава БиХ, на чијим ће радикалним решењима „истиснути“ ХДЗ-ови можда инсистирати истрајније него пре, опет са истим оним образложењем. И, наравно, ништа мање компликована ситуација неће настати ни ако, неким чудом, СДП и СДА остану изван власти на нивоу БиХ, сем што би, вероватно, њихови захтеви за уставне измене били још радикалнији од ХДЗ-овских.

„Бриселска“ БиХ као утопија

Зато ће наредних седмица, а можда и месеци, из Брисела покушати да некако помире све актере политичке кризе, како би их приволили да у власти седе сви заједно, с тим да се договоре да изгласају законе о попису становништва и о систему државне помоћи и постигну компромис о обиму уставних промена. То је могуће учинити уколико би ЕУ била довољно јака и јединствена да јасно саопшти да у испуњавању три „стандарда“ поштује специфичност државне структуре БиХ, односно да је дејтонска структура БиХ сасвим довољна да поднесе усвајање поменутих стандарда без задирања у начела на којима почивају темељи садашње БиХ. То би, рецимо, значило: 1) да се зарад доношења закона о систему државне помоћи не мења Устав БиХ, већ да се формира крвна агенција за дистрибуцију помоћи; 2) да се попис становништва спроведе ове године, а да се не чека следећи попис да би се применивале тзв. националне квоте у подели власти према овогодишњем попису; 3) да се одлуком „Сејдић, Финци“ Устав БиХ промени само у оном делу због којег је и оспорен пред Европским судом за људска права – да се кандидовање за чланове Председништва БиХ омогући сваком грађанину БиХ без обзира на националност.

